

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ

EESTI KEELE LEKTORAAT

Larissa Stepanova

**MNEMOTEHNIKA KASUTAMINE LASTEAIAS
KEELEKÜMBLUSRÜHMAS LUULETUSTE JA LAULUDE
ÕPPIMISEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja Pille Lille

NARVA 2013

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd,
põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/töö autori allkiri/

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1 KEELEKÜMBLUS.....	6
1.1 Keelekümluse ajaloost	6
1.2 Erinevad keelekümlusemudelid.....	7
1.3 Varane keelekümlus	8
2 MNEMOTEHNIKA.....	10
2.1 Mnemotehnika mõiste.....	10
2.2 Mälu ja mälu põhiprotsessid	11
2.2.1 Tähelepanu	13
2.2.2 Kujundiline mõtlemine	14
3 KEELEKÜMBLUS JA MNEMOTEHNIKA KASUTAMINE	15
4 Uurimustöö metoodika ja kirjeldus.....	21
4.1 Uurimistöö eesmärk	21
4.2 Küsitluse analüüs	21
KOKKUVÕTE	24
SUMMARY	26
KIRJANDUS	28
LISAD	31
Lisa 1/1 Nädalapäevad.....	31
Lisa 1/2 Nädalapäevad.....	32
Lisa 1/3 Nädalapäevad.....	33
Lisa 1/4 Nädalapäevad.....	34
Lisa 2 Mnemotabel luuletusest „Kevad tuli”	35
Lisa 3 Mnemotabel luuletusest „Sügisannid”	36
Lisa 4 Mnemotabel luuletusest „Pirukas”	37
Lisa 5 Mnemotabel laulus „Sügis on käes”	38
Lisa 6 Mnemotabel laulust „Lehed alla langevad”	39
Lisa 7 Mnemotabel luuletusest „Päike ei paista”	40
Lisa 8 Mnemotabel salmist kehaosadest	41
Lisa 9 Mnemotabel laulust „Isa on tähtis mees”	42
Lisa 10 Mnemotabel luuletusest „Mu isa”	43
Lisa 11 Mnemotabel luuletusest „Talveke”	44
Lisa 12 Mnemotabel luuletusest „Päkapikud”	45

Lisa 13 Mnemotabel laulust jõuludest	46
Lisa 14 Mnemotabel luuletusest „Eestimaa”	47
Lisa 15 Mnemotabel luuletusest „Kevad”	48
Lisa 16 Mnemotabel luuletusest riidessepanemisest.....	49
Lisa 17 Mnemotabel luuletusest „Tõsilugu”	50
Lisa 18 Mnemotabel laulust „Emakene”	51
Lisa 19 Mnemotabel luuletusest „Tere”.....	52
Lisa 20 Mnemotabel luuletusest „Suve silmad”	53
Lisa 21 Mnemotabel luuletusest „Sõprus”.....	54
Lisa 22 Mnemotabel laulust „Miks”.....	55
Lisa 23 Mnemotabel luuletusest „Neli pilti”	56
Lisa 24 Mnemotabel laulust „Ma tahaksin kodus olla”	57
Lisa 25 Küsimustik õpetajale	58
Lisa 26 Täidetud ankeedid	60
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputööüldsusele kättesaadavaks tegemiseks	61

SISSEJUHATUS

Kümbluskeele õpetamine ja omandamine on aktiivne protsess, mille põhimõtteks on loomulikus olukorras ning mängulises vormis keele õppimine, laste mittesundimine, vaid innustamine ja kõnelemisele julgustamine. On vajalik äratada huvi õpitava keele ja kultuuri vastu. Luuletuse ja laulu, kui mängulise osa kaudu omandavad lasteaia lapsed keelt paremini, kuna mängides ja lauldes tekib neil huvi. Sellepärast õppimine toimub nagu iseenesest, vastupidiselt kuivale tuupimisele, mis võib last väsitada. Lastel juhtuvad tihti raskused sisu arusaamisega luuletuste ja laulude õppimisel ning siit võetud probleemid õige hääldamise, sisu mõistmise ning selle meelespidamisega.

Käesolev töö “Mnemotehnika kasutamine lasteaia keelekümblusrühmas luuletuste ja laulude õppimisel” annab ülevaate mnemotehnika kasutamise võimalustest ja pakub mnemotehnika kasutamise variante keelekümblusõpetajatele.

Lõputöö koosneb teoreetilisest ja praktilisest osast. Antud töös viiakse läbi uurimistöö, mis aitab välja selgitada mnemotehnika kasutamise otstarbekuse ja tõhususe. Käesolev töö on mõeldud kõigepealt õpetajatele ja üliõpilastele, kes taotleavad keeleõpetaja kutset.

Lõputöö hüpoteesiks on mnemotehnika on tõhus luuletuste ja laulude õppimisel. Selle kasutamine kiirendab ja tõhustab luuletuste ja laulude õppimise protsessi, teeb seda põnevaks ja huvitavaks ning võimaldab luuletuse sisu visualiseerida.

Lõputöö peamine eesmärk on selgitada, et mnemotehnika kasutamine on tõhus ja edukas lasteaia keelekümblusrühmas luuletuste ja laulude õppimisel.

Lõputöö peamised ülesanded on selgitada, millised keelekümbluse põhimõtted kattuvad mnemotehnika abil saavutatavate eesmärkidega; esitada, mnemotehnika kasutamisel osalevad protsessid; tutvustada mnemotehnika kasutamise erinevad alad ja meetodid; uurida luuletuste ja laulude õppimise mnemotenika kasutamist praktikas ja teha mnemotehnika kasutamise edukuse ja efektiivsuse järeldusi.

Uurimistöö objektiks on lasteaia lapsed. Uurimustöö teoreetilise materjali kogumise peamine allikas on teemale vastav kirjandus - eestikeelne metoodiline kirjandus ja nii eesti kui ka välisautorite poolt kirjutatud raamatud, veebiallikad.

Töö autor tänab töö tegemisel juhendajat, Pille Lillet ja lasteaiaõpetajaid ankeetide täitmisel.

1 KEELEKÜMBLUS

1.1 Keelekümblyse ajaloost

Maailmas on olemas palju erinevaid keeleõppe programme ja meetodeid. Mõned on nendest väga tõhusad, teised on vähem. Üheks viimase aja efektiivsemaks keelemeetoditest loetakse keelekümblyst, mis on tõestanud ennast paljudes riikides. Keelekümbly on õppevorm, mis toimub mitte lapse emakeeles, vaid kümblyskeeles. Keele kümblylik lähenemine sarnaneb koduõpetajate süsteemiga. Lapsed tunnevad end komfortselt kümblyskeeles. Luuakse olukord, kus lapsed ei õpi keelt, aga mängivad keelt ning elavad keeles.

Keelekümblyl on huvitav ajalugu, mis on kontrollitud ajaga ning tõendab, et keelekümbly on kakskeelse õppe üks efektiivsemaid, levinumaid ja põhjalikumalt läbi uuritud vorme ja annab häid tulemusi.

Keelekümblyst teadliku keeleõppe metoodikana hakati rakendama Kanadas Montrealis lastevanemate initsiatiivil, kes nägid, et tavameetodil ei saa lapsed teist keelt (prantsuse keelt) selgeks suhtlemist võimaldaval tasandil. Hakati otsima meetodeid, kuidas lapsi võimalikult huvitavalt ja paremini õpetada teist keelt rääkima. 1965.aastal avati Montrealis esimene lasteaia keelekümblysrühm. Head tulemused julgustasid ja keelekümbly levis mujalegi. (Belova jt 2005:5)

Programm andis sedavõrd häid tulemusi, et huvi keelekümbly vastu kasvas ja laienes üle kogu maailma. Programm sobis ka vähemuse emakeele säilitusprogrammiks või madalama staatusega keelt toetavaks programmiks nt Kataloonias, Baskimaal, Walesis, Irimaal, Havais, Soomes. Hiljem rakendati seda ka mitmetes teistes keelelistes situatsioonides ja erineval eesmärgil, näiteks riigikeele õppimiseks või võimalolevate domineerivate keelte omandamiseks ja võõrkeele õpetamiseks. (Rannut jt 2003: 298)

1999. aasta jaanuari alguses sõitis kaheksa Eesti kümblyprogrammi huvirühmade esindajat Kanadasse, et tutvuda sealsete keelekümblyskoolide töö ja õppekavadega. Saadi kogemusi juhtimisest, rahastamisest, suhtekorraldusest, õppevara koostamisest ning mitmesugustest keelekümblyprogrammidest. Külaskäigu lõpus ühines delegatsiooniga ka Eesti haridusminister, et kuulata delegatsiooni kokkuvõtteid, analüüsi ja ettepanekuid ning tugevdada sidemeid Kanada partneritega. (KEELEKÜMBLYSPROGRAMM, www.kke.ee, a)

Selle töö tulemusena ja koostöös programmi kaastöötajatega otsustas Haridusministeerium, et varane täielik keelekümbel on Eesti jaoks kõige sobivam keelekümbeluse mudel. Kümne kuu jooksul töötas Haridusministeerium koos asjaosalistega välja keelekümbelusprogrammi rakendamise soovitud tulemustest lähtuva raamkava. (KEELEKÜMBELUSPROGRAMM, www.kke.ee, b)

2000. aastal alustati keelekümbelusega nelja kooliga, siis tänaseks on keelekümbelusprogrammiga liitunud 45 lasteaeda ja 35 kooli ning programmis osaleb üle 6000 õpilase ja rohkem kui 1000 õpetajat. Esimesed 75 säravsilmselt keelekümbelajat lõpetasid 2007. aasta kevadel põhikooli. Neli aastat hilises keelekümbeluse programmis õppimist on andnud neile eesti keeles suhtlemise ja õppimise julguse. Valdavalt jätkasid nad õppimist oma koolis oma õpetajatega. (MISA, www.meis.ee, a)

2012. aasta kevadel lõpetas gümnaasiumi esimene lend varase keelekümbelusprogrammi õpilasi ning 82 õpilasest tervelt 25 protsenti lõpetas kooli kuld- või hõbemedaliga. Need noored olid esimesed, kelle õpingud toimusid nii eesti kui vene keeles kogu põhikooli ja gümnaasiumi ulatuses. (MISA, www.meis.ee, b)

Keelekümbeluse lasteaia programmi rakendatakse Eestis alates 2003. aastast ning lasteaiast kümbelust alustanud laste arv kasvab aasta-aastalt. (MISA, www.meis.ee, a)

1.2 Erinevad keelekümbelusemudelid

Töö autori arvates keelekümbelusmetoodika on aktuaalne ja vajalik eriti Narva linnas, kus eesti keele omandamine on raskem, kuna keele praktikat ning eesti keeles rääkimise vajadus on vähem kui teistes eesti linnades. Keelekümbelusmetoodika aitab seda, kuna keelekümbeluse eesmärgiks on toimiv mitmekeelsus, mis on väga oluline mitmekultuurilises ühiskonnas.

Keelekümbelus on metoodika, mida võib rakendada erinevas eas. See sõltub püstitatud eesmärkidest. Väga tähtis on see, et keeleõpe vastaks laste ealisele arengule, annaks lastele teise keele funktsionaalset oskust ja arvestaks kultuuritraditsioone.

Keelekümbelusprogrammid jagunevad olenevalt east keelekümbeluse alustamisel varaseks, vahepealseks ja hiliseks ning teise keele (K2) mahu järgi õppekavas täielikuks ja osaliseks keelekümbeluseks (Rannut 2000: 12)

Töö autor vaatab läbi ainult varast keelekümbelust, kuna see on seotud töö teema ning püstitatud eesmärgiga .

Varase keelekümbelse programme alustatakse lasteaias või esimeses klassis, kui lapsed on umbes viieaastased. (Mehisto 2009:15)

1.3 Varane keelekümbel

Lasteaegade keelekümbelprogramm võimaldab lastel omandada eesti keele igapäevase tegevuste ja mängu käigus, selleks et jätkata õppetööd koolide keelekümbelklassides.

Varases keelekümbeluses on väga tähtis leida ja kasutada nippe, mis tagavad rikastava õpikeskkonna, autentsuse ning aktiivse ja tõhusa õppimise. Et omandada uusi sõnu peab laps palju kordi kuulma sõnu erinevates situatsioonides ja laustes. On vaja kasutada meetodeid, mis aitavad lapsel tähelepanu äratada, sõnavara rikastada ja laiemaks muuta. Need meetodid peavad pakkuma lastele suurt huvi ja meeldivaid elamusi õppimisel.

Töötades varases keelekümbelrühmas, töö autor on märkinud, et lapsed meelsasti omandavad eesti keelt mängides. Nad omandavad eesti keelt samal viisil nagu väikesed lapsed omandavad oma emakeelt: kuulamise, eeskujude ja arusaamise kaudu. Keelekümbelstegevuses aitavad erinevad vahendid: esemed, pildid, žestid, mängud j.t. Kohustuslikult peab kasutama kümbelreeglit: õpetaja ei pea tõlkima lastele mitte midagi. Selleks, et õppida luuletuse või laule peab tegutsema samasugune reegel.

Varane täielik keelekümbel on kõige edukam, tuntum ja laiemalt levinud keelekümbelse vorm. See on kõige radikaalsem teise keele õpetamise viis. Erinevate maade kogemused on näidanud, et varane teise keele õpe mõjub hästi laste keelelise arengule, sest noor keeleõpija:

- on keelele vastuvõtlikum;
- omandab teise keele aktsenditult;
- saavutab parema teise keele oskuse kui hilisemas eas;
- areneb kognektiivselt, tema maa-ilmapilt avardub;
- omandab tulevikus kergeminini teisi keeli;
- omandab sihtkeeles õppides hea analüüsioskuse. (Belova jt

2005:6)

Eelkoolilaste teise keele õppemetoodikas lähtutakse varase kakskeelsuse uurimistulemustest ning lapse füüsilistest, kognitiivsetest ja sotsiaalsetest iseärasustest. Sellest tulenevalt rakendatakse teise keele õpetamisel põhiliselt kolme meetodit:

- kogemuslik meetod;
- kontekstiline (mõtteseoslik) meetod;
- tervikust lähtuv analüütiline meetod.

Metoodilised põhimõtted on:

- interaktiivsus (keeleõpe toimub suhtluse kaudu);
- integreeritus (õppekava ja tegevused on keeleliselt sobitatud);
- konkreetsus (keel omandatakse esemelis-praktilises tegevuses).

(Rannut 2000: 19)

Selleks et saavutada edukuse ja tõhususe teise keele omandamisel keelekümblusõpetaja võtab arvesse metoodilisi põhimõtteid keelekümbluse erinevates tegevustes. Luuletuse ja laulu, kui mängulise osa kaudu omandavad lasteaia lapsed keelt paremini, kuna mängides ja lauldes tekib neil huvi. Kuid luuletuste ja laulude õppimisel lastel ei jätku kuulamist, lapsed vajavad ettekujutamist ja mõistmist. Töö autori arvates üks efektiivsetest nippidest luuletuste ja laulude õppimisel keelekümblusrühmas on mnemotehnika kasutamine.

2 MNEMOTEHNIKA

2.1 Mnemotehnika mõiste.

Mnemotehnika ehk mälutehnika on oskus kasutada ja treenida oma mälu. Sõna „mnemo” tuleneb Kreeka mälujumalanna Mnemosyne - (Uranose ja Gaia tütar, sünnitas Zeusile 9 muusat) nimest.

Tiia Pedastsaare järgi on olemas mälureeglid:

I mälureegel - peab olema positiivne sisendus ja tahe

- ma tahan seda meelde jätta
- see jääb mulle meelde

II mälureegel - omandatuse "headuse" määrab ära vaimne tegevus omandamisel

(Pedastsaar, www.opetaja.edu.ee, a)

Õppimine on üks pingelisemaid vaimse tegevuse liike – see sünnib teritama tähelepanu, tegema kuuldust või loetust arusaamiseks jõupingutusi, nuputama antud ülesannete kallal ja meenutama varem omandatud teadmisi. (Kidron 2005: 22)

On olemas palju erinevaid mnemotehnikaid selliseid nagu rahvamnemotehnika, klassikamnemotehnika, pedagoogiline mnemotehnika, estraadimnemotehnika, spordimnemotehnika ja palju teisi.

Töö autorit huvitab mnemotehnika, mis kasutatakse lasteaia keelekümbelrühmas, mis lubab raskesti meelde jäävat informatsiooni lihtsamate ettekujutustega siduda. Lihtsad ja toimuvad mnemotehnikad aitavad lastel materjali paremini omandada. Mnemopiltide kasutamisel lapsed visuaalselt saavad aru luuletuse või laulu sisust, seostavad pilti või märki sõna hääldamise ning tähendusega.

Mnemotehnika kasutamisel kasutatakse visuaalne õpistiil, kui info on esitatud visuaalselt piltide, kaartide, jooniste kujul.

Visuaalne õpistiil on seotud nägemismäluga. Kui millegi meelde jätmine on eriti hõlbus sel teemal joonistades, mõistekaarte koostades, märkmeid kritseldades, videoid või filme vaadates, aga ka tekste lugedes, kaarte või pilte vaadates, end midagi tegema kujutledes, siis on tegemist visuaalse õpistiiliga.

Mnemotabelid on skeemid, kuhu on pandud vajalik info meeldejätmiseks. Mnemotabelite kasutamine vähendab tunduvalt õppimise aega ning üheaegselt lahendab ülesandeid, mis on suunatud:

- põhipsüühiliste protsesside arengule – mälule, tähelepanule, kujundilisele mõtlemisele;
- info ülekodeerimine, see tähendab abstraktsete sümbolite muutus kujunditesse;
- peenmotoorika areng kujundite osalisel või täielikul taasloomisel.

Tugipiltide kasutamine luuletuste õppimiseks haarab lapsi, muudab tegevust mänguks. Koolieelsel lapsel domineerib näitlik – kujundlik mälu ning päheõppimine on spontaanne. Pärast luuletuse või laulu kuulamist piltlik kujund lubab oluliselt teksti meelde jätta. Kujundid peavad olema selged ja arusaadavad.

Lasteaia tegevuses tegutseb peamiselt verbaalne mälu. Kuid tugipiltide kasutamine on nipp, mis aitab ülesannete lahendamiseks kaasa võtta nägemis-, liikumis- ja assotsiatiivmälu.

2.2 Mälu ja mälu põhiprotsessid

Mälu on raske psüühiline protsess, mis vastutab endiste kogemuste omandamise, säilitamise ja taastamise eest. Endel Tulvingi (2002: 3) järgi on mälu üks kolmest alustalast, millele tugineb arukas elu; taju ja mõtleine on kaks ülejäänut. Arukas tegevus ilma mäluta om mõeldamatu nagu ka ilma taju või mõtlemiseta.

Dominic O'Brien on märkinud (2002: 34), et me kasutame oma mälu pidevalt – iga uus mõte või kogemus vallandab ajus terve rea olemasolevaid mälujälgi, oleme me sellest teadlikud või mitte. Kui nad on kord juba üles äratatud, siis mõjutavad nad vastastikku uut stiimulit, seda tõlgendades, klassifitseerides ja sageli muutes – kui tahes peenelt – et ta sobiks sellega, mis nende "teada" on tõene.

Mnemotehnika kasutamisel osalevad mälu põhiprotsessid on:

- omandamine ehk meeldejäätmine (salvestamine, kodeerimine)
- säilitamine
- meenutamine

Õppimisprotsessi esimesel astmel tuleb tagada informatsioon. See on seda lihtsam, mida efektiivsemalt loetakse. Teisel astmel töödeldakse õpisisu ajule sobivalt, sest salvestamiseks vajab aju struktuuri. Mida rohkem on informatsiooni töödeldud, seda paremini on see juba õpitud. Siinjuures on meil suurepäraseks abiks struktuurikaardid. (Grüning 2011: 14)

Kolmandal tasemel informatsioon salvestatakse. Seda töösammu seostatakse sageli tuima päheõppimisega ja peetakse eriti vaevarikkaks. Aga hoopis vastupidi: just salvestamine võib õige tehnika abil kujuneda eriti meeldivaks ja kulgeda hõlpsasti. Vajalik keskendumine seob teie tähelepanu ja suunab selle õppematerjalile. (Grüning 2011: 15)

Christian Grüningi (2011: 16) järgi, kui informatsioon on õigesti salvestatud ehk õigesti konstrueeritud, siis on seda kerge jälle rekonstrueerida. Mälus *taastamisel* on siis otsustava tähtsusega see, kui efektiivselt aga ainult siis, kui seda ajule sobivalt eelnevalt *töödeldi*. Selleks on omakorda vaja, et informatsioonist juba *vaatamisel* aru saadi.

Meelespidamises eristatakse kolm komponenti:

- info omandamine ehk salvestamine
- info alalhoidmine ehk säilitamine
- info kasutamine ehk mälust ammutamine (meenutamise tingimused praegu olevikus)

See, mida inimene õpitud faktidest või kogemustest mäletab, sõltub korraga kõigist kolmest komponendist ja nende omavahelisest koosmõjust.

Omandamine (salvestamine) sõltub:

- kordamisest
- materjali organiseeritusest (korrastatusest)
- salvestuse operatsioonidest (kodeerimisest)
- asja mõistmisest (asjatundlikkusest)
- õppimise ülekandest (oskusest kasutada kord äraõpitut teises olukorras)

Mälu liigid jagatakse

Psüühilise aktiivsuse iseloomu järgi:

- motoorne mälu
- emotsionaalne mälu- tundmuste ja tunnete mälu

- kujundimälu

Tegevuse iseloomu järgi mälu liigitus:

- tahteline mälu
- mittetahteline mälu

2.2.1 Tähelepanu

Eve Kiikas on märkinud (2009: 19), et tähelepanu on teadvuse poolt eredalt ja selges vormis haaratud objekt või mõtteahel korraga käepäraste objektide või mõtteahelate hulgast. Või täpsustatult: tähelepanu on psüühilise tegevuse suunamine objektile, millel on isiksuse jaoks püsiv või hetkeolukorrast lähtuv tähtsus.

Koolieelses eas lapse tähelepanu on suures osas tahtmatu. Laps ei suuda juhtida oma tähelepanu, välised tegurid mõjutavad tähelepanu. Laps väsib ruttu, tähelepanu lülitub ümber, raskused on kontsentreerumisega ühele konkreetsele objektile kuna tegevus vaheldub kiiresti. Arendada tuleb tahtliku tähelepanu. Tahtlik tähelepanu võimaldab täita igat ülesannet. Tähelepanu olulisemad omadused on:

- püsivus (tagab keskendumisvõime)
- ümberlülitavus (tagab orienteerumise situatsioonis ja ülemineku ühelt tegevuselt teisele)
- jaotavus (kaks või enamat objekti korraga tähelepanu keskpunktis).

Tähelepanu omadused on arendatavad harjutamisega. (AVALEHT, www.e-ope.ee)

Tähelepanu on põhitingimusi, mis võimaldab arenguprobleemidega lapsel omandada jõukohaseid teadmisi ja oskusi ning saada kontakti täiskasvanuga. Kui tähelepanu ei ole piisav, ei õpi laps täiskasvanut matkima, näidise järgi tegutsema ega sõnalist korraldust täitma. Sellepärast on algusest peale tingimata vaja kasutada tähelepanu arendavaid mängu ja harjutusi nende mängude kõrval, mis õpetavad saavutama emotsionaalset kontakti täiskasvanuga ja jäljendama, täitma suulisi korraldusi või tegutsema näidise järgi. (Strebeleva 2010: 17)

2.2.2 Kujundiline mõtlemine

Mõtlemine on kõige kõrgem ja keerukam tunnetusprotsess. Mõtlemisel kasutab inimene varem omandatud teadmisi ja oskusi uute probleemide lahendamisel. Mõtlemise abil tehakse kindlaks esemete ja nähtuste vahel esinevad seaduspärasused, selle käigus toimub tegelikkuse üldistatud ja kaudne tunnetamine. (Pedastsaar, www.opetaja.edu.ee, b)

Rääkides üleminekust tajudelt näitlikule-kujundilisele mõtlemisele, käib jutt tajutu taastamisest kujutluses ja nende kujutlustega opereerimisest. Niisugune taastamine areneb ja ilmneb lastel mitmesuguste tegevuste käigus. Kujutlusi esemetest, esemete ja nende osade omadustest ja suhetest kutsuvad esile sõnad või vastavate kujutiste näitamine ja need võivad omakorda saada joonistuse, voolimise, konstrueerimise või aplikatsiooni aluseks või tagada jutustuse mõistmise, kirjelduse järgi eseme äratundmise, mõistatuste äraarvamise jne. Sellisel juhul on tegemist kujutlustega opereerimisega – nende ümberpaigutusega, mõttes osade ühendamisega. (Strebeleva 2010: 101)

Koolieelses eas suudab laps lahendada jõukohaseid praktilisi ülesandeid, leida lahendusi erinevates olukordades. Isegi tavapärase arenguga lapse puhul on näitliku-praktilise mõtlemise täiustumiseks tingimata tarvis tegevust pedagoogiliselt korraldada, õpetada ümbritsevas keskkonnas orienteerumise viise, üldistada esemetega tegutsemise kogemust. (Strebeleva 2010: 104)

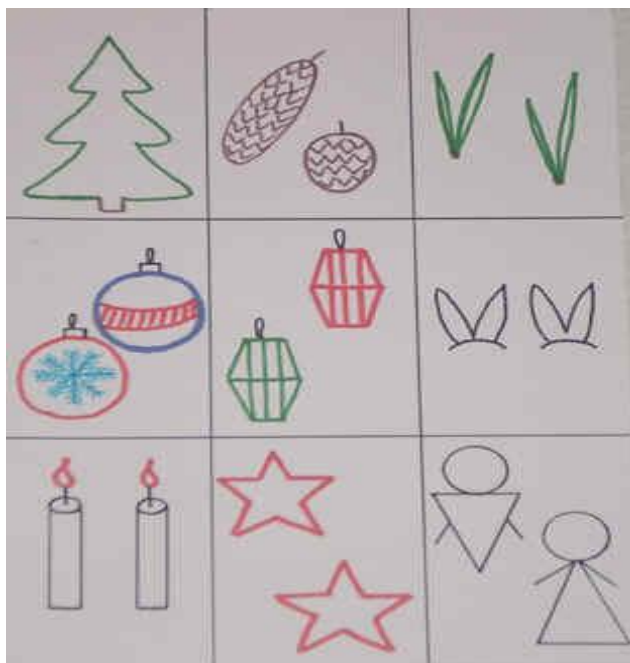
Õpetaja peab õpetama lapsi tegutsema abivahendite ja tööriistadega. Kogemus tekib iseseisva tegutsemise ja täiskasvanu matkimise tulemusel. Tegevusi üldistavad nii õpetaja kui ka laps kõne abil. Vajalik on äratada huvi lihtsaimate mõtlemisülesannete lahendamise vastu, aktiveerida laste mõttetgevust. (Strebeleva 2010: 104)

3 KEELEKÜMBLUS JA MNEMOTEHNIKA KASUTAMINE

Keelekümblus on keeleõppe programm, mille eesmärgiks on anda õpilasele eesti keele funktsionaalne oskus. Seda võib saavutada, kui õppimisel lapsed kasutavad oma meeli: kuulmist, nägemist, kompimist, maitsmist.

Töö autor arvab, et mnemotehnika kasutamine on tõhus nii emakeele kui ka teise keele õppimisel. Kuna mnemotehnikas osalevad protsessid aitavad oluliselt vähendada õppimise aega, samal ajal arendada assotsiatiivset ja audiovisuaalset mälu, tähelepanu ning loovmõtlemist.

Uurides internetti mnemotehnika kasutamise teema järgi töö autor leidis palju kinnitusi sellele, et mõned õpetajad aktiivselt ja edukalt kasutavad mnemotehnikat luuletuste ja laulude õppimisel emakeeles (vt joonis 1).

*Перед нами ёлочка:
Шишечки, иголки.*

*Шарики, фонарики,
Зайчики и свечки,*

Звёзды, человечки

Joonis 1. Luuletus „Kuseke“

Kuid töö autor tahab pöörata tähelepanu sellele, et mnemotehnika kasutamine on oluline ja vajalik teise keele õppimisel eriti lasteaia keelekümblsruhmas, kus lastel ei ole veel suurt sõnavara, kus keel on õppetöövahend, mille abil omandatakse teadmisi.

Nagu teada, lasteaia keelekümblsruhm on täis keelt. Iga teema on seotud temaatilise sõnavara, seletustega ja piltidega. Mnemotehnika kasutamine aitab seda toetada (vt joonis 2).

Talveke, Talveke! Oled külm ja lumine.

Aknad silerdavad jääs,

Laps on õues, kindad käes!

Joonis 2. Luuletuse lõik „Talveke“

Mnemotehnika kasutamine lubab keelekümblsruühmas omandada keelenormid, rikastada sõnavara ja grammatilisi struktuure ja õpetada kõnetegevuse viise.

Keelest arusaamise arendamiseks peab keelekümblsruühma õpetaja rääkima aeglasemalt, kasutama laste teadmistele vastavat sõnavara, tutvustama enne tegevust uusi sõnu ja väljendeid, kasutades näitmaterjale, sõnastama selguse saavutamiseks lühidialooge ümber, kordama kasutatavaid väljendeid ja sõnu. Mnemotehnika kasutamine laulude ja luuletuste õppimisel täidab kõiki neid vajalikke nõudeid keele arendamiseks.

Keelekümblsruühmaõpetaja kasutab aktiivselt tegevuses lastega ka mitteverbaalseid meetodeid, mis jagatakse otsesteks ja kaudseteks. Kaudsed meetodid on seotud klassiruumi ja vormiga, mida toetavad kehakeel, näoilme, žestid, intonatsioon ja hääletoon, silmside, suunatud tähelepanu, visuaalsed abivahendid, teemaga seotud illustratsioonid ja esemed jt. Mnemotehnika kasutamisel õpetaja võib samaaegselt kasutada ka kehakeelt, žeste, muutuvat intonatsiooni ja hääletooni. Mnemopildid või tabelid hoiavad silmsidet ja suunatud tähelepanu.

Luule õpetades tuleb olla mänguline ja loov. Abivahenditena võib kasutada näpu- ja käpiknukke, pilte, kostüüme... Et lapsele oleks luuletuse sisu mõistetavam, on üks võimalus muuta luuletus lavastusmänguks. Luuletust võib lasta ümber jutustada või selle põhjal pilte joonistada. Põnevust lisab, kui õpetaja esitab ja laseb lastel esitada luuletusi erineva miimika, intonatsiooni (peenikese ja jämeda häälega, kurvalt ja rõõmsalt, aeglaselt ja kiiresti) ning hääletugevusega (sosinal, vaiksel ja valjul häälel).

Õppimiseks tuleb valida arusaadava sisuga, mitte väga pikk, hästi riimuv ning keeleliselt ja vormilt lihtne luuletus. Hästi sobivad positiivsete tunnete ning suhtumisega luuletused. Luuletuse päheõppimisel tuleb arvestada iga lapse arengutasemega. (Õpetajate leht, www.opleht.ee)

Luuletuse või laulu sõnu võib kodeerida erinevate võtetega. Kuid on oluline meeles pidada et, mida sügavam on töötlus, seda püsivam, rikkam ja eristatavam on selle tagajärjel tekkiv mälujälj ja seega äratundmine. Sõnu võib kodeerida:

- tähenduse järgi
- assotsiatiivse tähenduse järgi
- kirjutamise kuju järgi
- värvi järgi
- muu

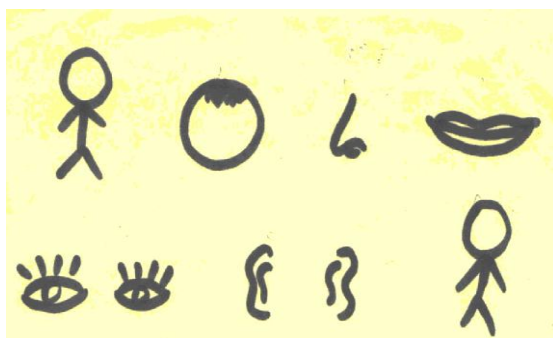
On olemas mnemopilte, mis näitavad luuletuse või laulu järjekordseid süžeesid. Enne luuletuse lugemist õpetaja võib teha piltide järgi lühidialoogi, korrata piltide toel tundmatuid sõnu. Õpetaja loeb luuletuse või laulu sõnu näidates asju ja tegevusi pildil. Laps, kuuldes sõnu seostab seda pildi süžee ja algab sisu mõistmine. Siin on tähtis, et õpetaja esmakordsel lugemisel loeks aeglaselt ja selgelt (vt lisa 1 ja 2).

Mõnikord võetakse mnemotabelid, mis kergendavad luuletuse või laulu meespidamist ning suurendavad mälu mahtu lisaassotsiatsioonide moodustamise abil. Näiteks näidatakse pildi või märgiga ainult üks-kaks sõna luuletuse reast. Lapsel aitab see meenutada tervet rida või lauset. Kuid see tehnika sobib hästi siis, kui lapsel on omandatud antud teemal sõnavara või laps õpib luuletust või laulu emakeeles (vt lisa 3 ja 4).

On olemas erinevaid mnemotehnika kasutamise nippe. Pedagoog ise valib mnemotehnika võtet luuletuste ja laulude õppimisel. Ta võib kasutada juba valmistehtud pilte või märke, võib ise neid teha. Keelekümbelrühmas on tähtis see, et mnemotahnika toetaks huvi selle tegevuse osale ning teeks selle protsessi huvitavaks ja kvaliteetseks keele arendamiseks.

Oma tegevuses kasutab töö autor luuletuste ja laulude õppimisel mnemovõtet, kus iga sõna või fraas kodeeritakse väikese pildi või sümboliga (vt lisa 5-22). Mnemopilt näeb

sarnaselt luuletuse tekstile raamatus, selleks et laps harjuks vasakult paremale lugema ning oleks tuttav luulevärssiga (vt joonis 3).

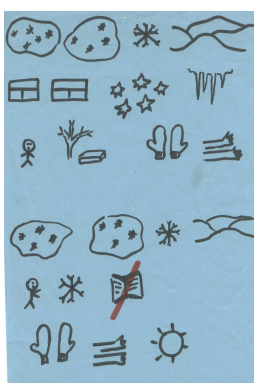

Mul on pea, nina suu,

Silmad, kõrvad on ka mul ...

Joonis 3. Luuletuse lõik „Kehaosad“

Selle võtte kasutamisel lapsel töötavad üheaegselt kuulamine, nägemine ning seejärel mõistmine. Õpetaja loeb luuletuse või laulu sõnu samaaegselt sümbolile näidates. See aitab luuletuse või laulu sisust aru saada, sõnu õigesti hääldada ning meeles pidada. Mnemopiltidega töötades autor kasutab lihtsaid otse tähenduse või assotsiatiivse tähendusega pilte või sümboleid. Peale selle ta kasutab värvilisi pabereid, kuhu kodeeritakse luuletus või laul. Iga paberi värv seostatakse aastaajaga. Näiteks, sügislaulud ja luuletused kodeeritakse kollasele paberile, talvelaulud ja luuletused kodeeritakse helesinisele paberile jne (vt joonis 4).

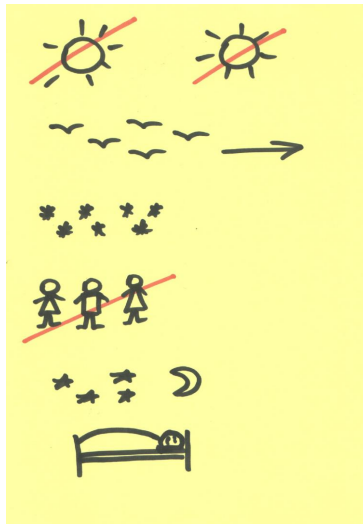

Joonis 4. Luuletused aastaegade järgi

Kui luuletuse või laulu sisu on seotud kohe kõigi aastaegadeaga, siis autor kasutab värvilisi mnemotabeleid (vt lisa 23, 24)

Koos mnemopildi kasutamiseks võib kasutada ka liigutusi, mis aitavad lastel veel paremini sisu mõista ning õpitavat meelde jätta.

Luuletuste ja laulude õppimisel lapsed tutvuvad ka grammatikaga ning mnemotehnika aitab selle omandamisel. Näiteks selleks, et eitavat vormi märkida õpetaja alati kasutab mahakriipsutamist mnemotabelis (vt joonis 5). Lapsed omandavad seda reeglit.

Päike ei paista, päike ei sära.

Linnud kõik väikesed lendavad ära.

Õues on külm,

Seal lapsed ei mängi.

Vara läheb pimedaks,

Vara poevad süngi.

Joonis 5. Luuletuse lõik „Sõprus“

Laste huvi toetamiseks luuletuste ja laulude õppimisel mnemotehnika abil võib ülesandeid mitmekesistada. On võimalik lõigata luuletuse värssideks või sõnadeks ning paluda lastel koostada luuletuse sisu õigesti. Või nt võtta ära ühe pildi ja küsida lastelt mis pilt on puudu jne (vt joonis 6).

Sõbrustavad liblikad,

Ämblikud ja sipelgad.

Sõbrustavad suur ja väike,

Sõbrustab ka maaga päike.

Joonis 6. Luuletuse lõik „Sõprus“

Kui lapsed on juba tutvunud mnemotehnika kasutamisega, siis nad tihti aitavad ise mnepotabeli joonistamisel, mõtlevad välja sümbolid või pilte. See motiveerib lapsi luuletuse või laulu edasiõppimisel. Keelekümblusrühma lapsed joonistavad hea meelega need tabelid endale üle, koostavad raamatuid ning meelsasti loevad luuletusi oma vanematele kodus isetehtud raamatu järgi.

Töö autori arvates mnemotehnika kasutamine luuletuste ja laulude õppimisel aitab tunduvalt teise keele omandamisel, eriti keelekümblusrühmas. Peale selle mnemotehnika abil lapsed tutvuvad luulevärssi, riimi ja rütmiga, mis on õppimisel tähtis ja oluline.

Mnemotehnika kasutamine kiirendab ja tõhustab luuletuste ja laulude õppimise protsessi, teeb seda põnevaks ja huvitavaks. Kuid luuletuse ja laulude õppimise lõplik tulemus seisneb selles, et laps loeks luuletust või laulaks laulu ilma näitabita ja sisu selge arusaamisega.

4 Uurimustöö metoodika ja kirjeldus

4.1 Uurimistöö eesmärk

Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada mnemotehnika kasutamise otstarbekuse ja tõhususe lasteaia keelekümbelusrühmades.

Eesmärkide saavutamiseks püstitati järgmised ülesanded:

- Võrdlevalt analüüsida mnemotehnika kasutamist lasteaia keelekümbeluse ja eesti keele kui teise keele õppimisega rühmades luuletuste ja laulude õppimisel.
- Võrrelda eesmärki, mis taotletakse mnemotehnika kasutamisel õppeprotsessis.
- Selgitada küsitluse alusel mnemotehnika kasutamise positiivsust, negatiivsust või puudusi keeleõppes.

Uurimus viidi läbi aprillis-mais 2013 a.

Uurimuse läbiviimiseks kasutati lasteaiaõpetajate anketeerimist. Ankeetidele vastasid Narva lasteaedade Päikene, Potsataja, Vikerkaar, Tuluke, Kirsike keelekümbelusrühmade ja eesti keele õpetajad. Küsimustik koosneb valikvastustega küsimustest, kus vastuse variandid on ette antud (vt.lisa 25).

4.2 Küsitluse analüüs

Enne kui teada saada kuidas õpetajad suhtuvad mnemotehnika kasutamisse luuletuste ja laulude õppimisel oli antud küsimus, kas õpetaja töötab keelkümbelusõpetaja või eesti keele õpetajana lasteaias. See aitas töö autoril võrrelda mnemotehnika kasutamise tiheduse ja vajaduse erineva keelevormiga rühmades.

Küsitluses osales lasteaia 10 keelekümbelusõpetajat ja 5 eesti keele õpetajat. Küsitlused olid saadetud õpetajatele e-postiga ning tagastatud käsitsi ja e-postiga.

Ankeetide analüüsist selgus, et kõik küsitletud õpetajad kasutavad mnemotehnikat. Keelekümbelusõpetajad kasutavad mnemotehnikat oma töös iga kord luuletuste ja laulude õppimisel. Eesti keele õpetajad kasutavad mnemotehnikat mõnikord.

Kõik keelekümbelusõpetajad märkisid, et mnemomaterjalid pole kättesaadavad ning valmisnäol eesti keeles neid ei olegi, kuid eesti keele õpetajad saavad kätte mõnikord mnemomaterjale.

Nii esimesed kui ka teised õpetajad teevad mnemopilte ja tabeleid iseseisvalt, ainult üks kunagine keelekümbelusõpetaja võtab veel materjale internetist mida on ise kohandanud.

Läbi vaadates mnemotehnika kasutamise eesmärgid, keelekümbelusõpetajad märkisid, et väga oluline selles õppeprotsessis on sisu arusaamine (90%), sõnade õige hääldamine (70%), sõnade kiire meeldejätmise (80%), assotsiatiivse ja audiovisuaalse mälu arendamine (80%), sõnavara arendamine ja laiendamine (60%), luuletuste ja laulude õppimise protsessi positiivseks, huvitavaks ja nähtavaks tegemine (90%). Vastavalt sellele teised keelekümbelusõpetajad nimetasid neid eesmärgid olulisteks.

Eesti keele õpetajad arvavad, et taotletud eesmärgid mnemotehnika kasutamisel õppeprotsessis on väga olulised sisu arusaamiseks (20%), sõnade õige hääldamiseks (60%), sõnade kiire meeldejätmiseks (100%), assotsiatiivse ja audiovisuaalse mälu arendamiseks (40%), sõnavara arendamise ja laiendamise (20%), luuletuste ja laulude õppimise protsessi positiivseks, huvitavaks ja nähtavaks tegemiseks (20%). Vastavalt sellele ülejäänud eesti keele õpetajad nimetasid antud eesmärgid olulisteks.

Õpetajad ei ole märkinud puudujääke mnemotehnika kasutamisel, nimetavad seda võtet mugavamaks ning kasulikuks, kuigi mõnikord õpetajatel on raskused sümbolite tähenduse väljamõtlemisega mnemopildi iseseisval tegemisel. Mõned õpetajad kurdavad, et läbitöötatud mnemotabeleid ei ole vabas kasutamises, sest mnemomaterjalide ettevalmistamine võtab palju aega.

Küsitletavatest õpetajatest 60% vastasid, et jagavad mnemotehnika kasutamise kogemusi töökaaslastega harva, 20% jagavad seda mõnikord, 7% jagab tihti ning 13% õpetajatest ei jaga mnemotehnika kogemusi töökaaslastega.

Kokkuvõtteks tuleb rõhutada, et mnemotehnika kasutamist luuletuste ja laulude õppimisel vajavad nii lasteaia eesti keele õpetajad kui ka keelekümbelusõpetajad. Siiski keelekümbelusõpetajad arvavad, et mnemotehnika kasutamine on väga oluline, kuid eesti keele õpetajad leiavad seda protsessi lihtsalt olulisemaks.

Töö autori arvates, see võib selgitada erinevate õpetamisprotsessi põhimõttega. Keelekümbelusõpetamismeetodika on rohkem kõrvuti mnemotehnika kasutamisega kui eesti keele õpetamine lasteaias. Keelekümbelusõpetamistegevuses mnemotehnika võimaldab saavutada

õpitava keele hea või väga hea oskuse kõnelemise ja sellest arusaamise aspektides sisu ilma tõlkimiseta. Keskendatud tähelepanu, millega kuulatakse ja vaadatakse mnemopilti või tabelit suurendab mõju. Mnemotehnika on nagu näitlik mäng, mis on kümbluskeele õppimisprotsessis väga tähtis, mis on laste elus põhitegevuseks. Seepärast mnemotehnika kasutamine äratas lastes huvi luuletuste ja laulude õppimise vastu ning teeb seda protsessi põnevaks ja efektiivseks.

KOKKUVÕTE

Käesoleval ajal Eesti lasteaedades on populaarne keelekümblusmetoodika, mis on sobilik ning jõukohane kõigile lastele. Iga laps suudab eesti keelt õppida keelekümblusprogrammi alusel, mis võimaldab lastel omandada eesti keelt igapäevase elu, tegevuse ja mängu kaudu.

Käesolevas bakalaureusetöös tutvustati keelekümbluse ajalugu, erinevaid keelekümbluse mudeleid, kümbluskeele põhimõtteid; anti ülevaade mnemotehnika kasutamise osalevatest mälu ja tähelepanu põhiprotsessidest, seostati mnemotehnika kasutamise olulise vajadusega luuletuste ja laulude õppimisel lasteaia keelekümblsruhmas. Viidi läbi ankeetküsitluse Narva lasteaia eesti keele õpetajate ja keelekümblusõpetajate seas.

Bakalaureusetöö eesmärkideks oli selgitada, et mnemotehnika kasutamine on tõhus ja edukas lasteaia keelekümblsruhmas luuletuste ja laulude õppimisel. Selgus, et keelekümbluse põhimõtted ja eesmärgid kattuvad mnemotehnika abil saavutatavate eesmärkidega. Töös esitati mnemotehnika kasutamisel osalevad protsessid; tutvustas mnemotehnika kasutamise erinevad alad ja meetodid, uuriti luuletuste ja laulude õppimise mnemotenika kasutamist praktikas ja tehti mnemotehnika kasutamise edukuse ja efektiivsuse järeldused.

Uurimustöö andmetest selgus, et lasteaia keelekümblusõpetajad õpetajad kasutavad aktiivselt mnemotehnikat luuletuste ja laulude õppimisel, kuna see tehnika võimaldab lastel luuletuse või laulu sisust aru saada, sõnu õigesti hääldada, assotsiatiivset ja audiovisuaalset mälu arendada, sõnavara arendada ja laiendada, luuletuste ja laulude õppimise protsessi positiivseks, huvitavaks ja nähtavaks teha. Selgus, et kümblsruhma õpetajad ise teevad mnemotabeleid ja mnemopilte, kulutades sellele palju aega. Õpetajad vajavad mnemotehnika metoodiliselt väljatöötatud materjale.

Kümblsruhma õpetajad kasutavad oma töös mitmesuguseid metoodilisi võtteid. Kasutatakse keeleoskust hästi arendavaid võtteid. Mnemotehnika kasutamine on võte, mis kiirendab, tõhustab luuletuste ja laulude õppimise protsessi, teeb seda põnevaks ja huvitavaks ning võimaldab luuletuse sisu visualiseerida

Kokkuvõtteks võib öelda, et lõputöö hüpotees leidis tõestust. Keelekümblusmetoodika ja mnemotehnika kasutamine on seotud omavahel, kuna nende eesmärgiks on anda lastele teise keele funktsionaalne oskus, õpetada eesti keelt selle kaudu, mis on lapsele

ealistest iseärástustest omane ehk mángu abil. See soodustab õpitu materjali vastu huvi áratamist, efektiivsust ja paremat meeldejátmist edaspidiseks kasutamiseks igapäevases elus.

Lõputööle lisab väärtust see, et lisas pakutakse isetehtud mnemotabelid luuletuste ja laulude õppimiseks, mis töö autori poolt väljatöötatud ning mida saab tõhusalt kasutada keelekümblustegevuses.

.

SUMMARY

This bachelor's thesis titled 'Use of mnemotechnics for teaching rhymes and songs in kindergarten language immersion groups' was written by Larissa Stepanova in the period from October 2012 through May 2013.

The supervisor of this bachelor's thesis is Pille Lille. The paper consists of 60 pages.

The main objective of this study was to investigate if mnemotechnics could be an efficient tool to teach rhymes and songs to kindergarten children attending language immersion groups.

Within the framework of this study the author formulated the following research questions and set the following research tasks: to find out what basic concepts and goals of language immersion are relevant to the ones achievable through the use of mnemotechnics; to study core processes of mnemotechnics; to study how mnemotechnics designed for teaching of rhymes and songs work in practice and to summarize on the efficiency and practicability of the mnemotechnics.

The bachelor's thesis consists of introduction, four parts, summary and annexes.

In the first part of the thesis the author gives an overview on the language immersion through the history of the language immersion; the author provides description of different types of language immersion and early language immersion.

The second part of the thesis is dedicated to the processes and characteristics of mnemotechnics.

In the third part of the thesis the author introduces different types of mnemotechnics and proves that mnemotechnics is an essential element of teaching techniques utilized in language immersion groups.

In the fourth part of the thesis the author describes the research methods and procedures used to study the use of mnemotechnics.

In the annexes to the thesis there are different types of mnemonic pictures, mnemonic tables drawn up and used by the author; questionnaires that have been filled in by the teachers of Estonian and language immersion program teachers in kindergartens.

As the result of the study the author summarizes that the hypothesis has been proven. Mnemotechnics is an efficient and essential teaching tool in language immersion groups in the kindergarten; the use of mnemotechnics makes learning entertaining and interesting, speeds up new knowledge acquirement, makes it possible to visualize the content of a song or a rhyme. Language immersion methods and mnemotechnics are related to each other, support each other and have similar features.

In the author's opinion this paper is meant mostly for language immersion program teachers, as well as the students who study to become language immersion program teachers.

KIRJANDUS

AVALEHT, *Lapse areng kronoloogilises vanuses*, http://www.eope.ee/_download/euni_repository/file/1111/Pt.nr%203%20Lapse%20areng.doc (viimati vaadatud 25.05.2013)

Bacer, Colin. 2000. *KAKSKEELNE LAPS*. El Paradico, Haridus- ja teadusministeerium.

Belova jt = Belova, Svetlana, Ene Kulderknap, Meeli Pandis, Õie Vahar. 2005. *Varase täieliku keelekümblusprogrammi rakendamine eesti lasteaedades: 2002-2004 projekt. Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus*. Tallinn: B2.

Christian Grüning *KIIRLUGEMINE*. 2011 TEA Kirjatus Tallinn.

Fjedorenkova Jelena 2012. *Mnemotabelite kasutamine*
<http://lib.exdat.com/docs/1273/index-6049.html> (viimati vaadatud 25.05.2013)

Fjedorenkova Jelena 2012. *Mnemotabelite kasutamine*
<http://rudocs.exdat.com/docs/index-65853.html> (viimati vaadatud 25.05.2013)

Genesee, Fred. 2009. *Keelekümbluse käsiraamat*. Keelekümblusprogrammi lapsevanemate liit. 2009. Tallinn.

KEELEKÜMBLUSPROGRAMM (a)
<http://kke.innove.ee/keelekumblusest/programmi-ajalugu> (viimati vaadatud 25.05.2013)

KEELEKÜMBLUSPROGRAMM (b)
[http://kke.meis.ee/images/failid/pdf/teadusuuringud/keelekumblu \(b\)](http://kke.meis.ee/images/failid/pdf/teadusuuringud/keelekumblu%20(b).pdf) (viimati vaadatud 25.05.2013)

Kidron, Anti 2005. *Kuidas ärksalt õppida*. MONDO.

Kiikas, Eve *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*. 2009 EDUKO toetus.

Kivi jt = Kivi, Lilian, Kristina nugin, Helgi Palm, Monika Pullerits, Õlle Saarits, Helgi Saarapuu, Helle Sikka, Inge Timoštšuk, Mare Tom, Aino Ugaste, Edna Vahter, Anneli

Veispak, Marika Veisson, Tiia Õun. *LAPS JA LASTEAED. LASTEAJAÕPETAJA KÄSIRAAMAT*. Atlex, Tartu 2005.

Kolevatova, Aleksandra *Mnemotehnika kõne arandamisel*
<http://festival.1september.ru/articles/556663/>

KÕ=Keelekümbluslasteaedade õppekava 2003. Tallinn: Haridusministeerium

Mehisto, Peeter. 2009. *Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: keelekõmblusprogrammi näitel*. Tallinn: Keelekümblusprogrammi Lapsevanemate Liit

MISA Integratsiooni Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (a)
<http://www.meis.ee/keelekumblus1>(viimati vaadatud 25.05.2013)

MISA Integratsiooni Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (b)
http://www.meis.ee/bw_client_files/integratsiooni_sihtasutus/public/img/File/KEELEKUMBLUS_aastaraamat_2008.pdf (viimati vaadatud 25.05.2013)

O` Brien, Dominic 2002. *Õppimeelde jäätma. Arenda oma mälu*. Maalehe Raamat.

Pedastsaar, Tiia *MÄLUTEHNIKA* (a)
<http://opetaja.edu.ee/kyllin/materjalid/malutehnika.pdf> (a) (viimati vaadatud 25.05.2013)

Pedastsaar, Tiia *MÄLUTEHNIKA* (b)
http://opetaja.edu.ee/kyllin/materjalid/varia/oppima_oppimine.pdf (b) viimati vaadatud 25.05.2013)

Rannut, Ülle 2000. *Varane eesti keele kümblus ja eesti keel kui teine keel 1. klassis. Õpetaja meelespea. Projekti „Keelekümblus kui integratsiooni võti „ väljaanne*. Tallinn: Haridusministeerium. Tallinn: Aura Trükk.

Rannut jt =Rannut, Mart, Ülle Rannut, Anna Verschik 2003. *Keel, võim, ühiskond. Sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik*. Tallinn: TPÜ Kirjastus. Põltsamaa: Vali Press.

Strebeleva, Jelena 2010. *Laste arendamine ja õpetamine didaktiliste mängude abil*. Tartu.

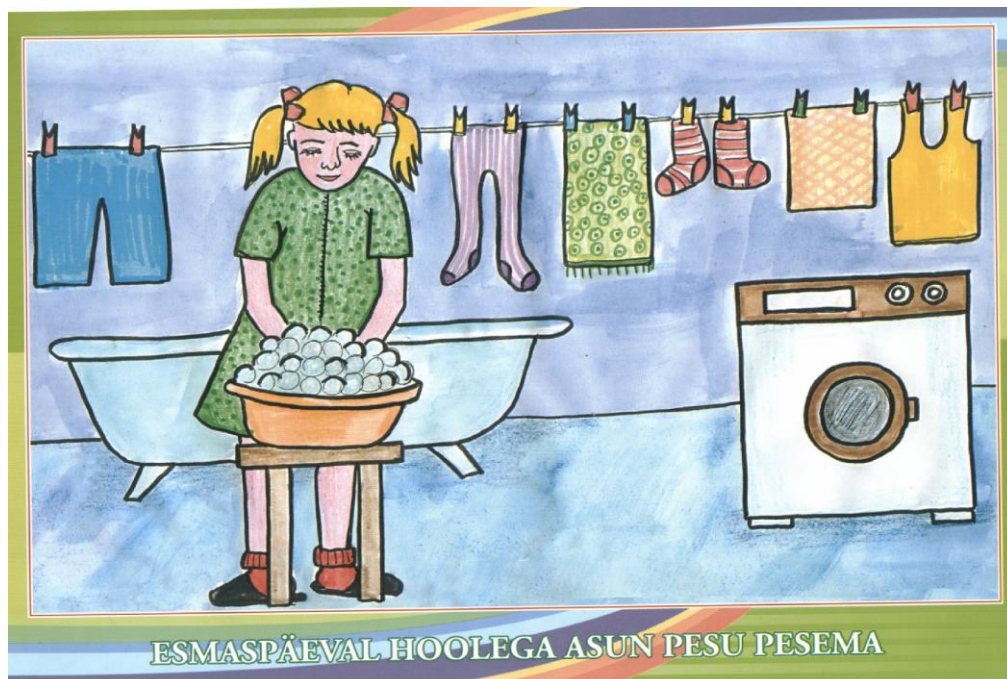
Tulving, Endel 2002. *Mälu*. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Õpetajate Leht 23.04.2012. *Kuidas äratada lapses huvi luule vastu?*

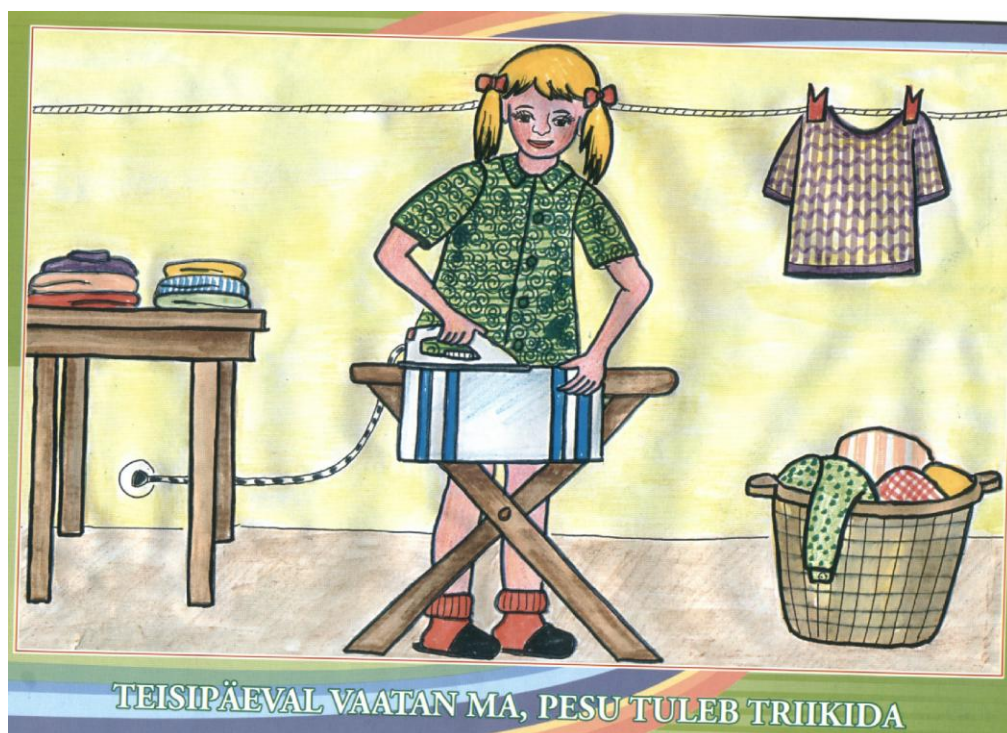
http://opleht.ee/arhiiv/?archive_mode=article&articleid=7138 (viimati vaadatud 25.05.2013)

LISAD

Lisa 1/1 Nädalapäevad

ESMASPÄEVAL HOOLEGA ASUN PESU PESEMA

TEISIPÄEVAL VAATAN MA, PESU TULEB TRIIKIDA

Lisa 1/2 Nädalapäevad

KOLMAPÄEVAL KÖÖK ON MUST, PUHTAKS PESTA TULEB JUST

KOLMAPÄEVAL KÖÖK ON MUST, PUHTAKS PESTA TULEB JUST

NELJAPÄEV ON ÕMBLEMISEKS,
NÕELUMISEKS, KUDUMISEKS

NELJAPÄEVAL ON ÕMBLEMISEKS, NÕELUMISEKS, KUDUMISEKS

Lisa 1/3 Nädalapäevad

REEDEL KRAAMIDA ON VAJA, PUHTAKS TEEN KOGU MAJA

LAUPÄEVAL ISA-EMAGA LÄHEN OSTE TEGEMA

Lisa 1/4 Nädalapäevad

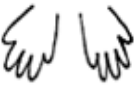

PÜHAPÄEVAL LÄHEN MA ÕHTUL VANNI PESEMA

Lisa 2 Mnemotabel luuletusest „Kevad tuli”

KEVAD TULI

 <p>PÄIKE TÕI SOOJUST JA PÄVADE SÄRA</p>	 <p>MEMMEDE MAALE LÄKS LUMEMEMM ÄRA</p>
<p>PÄIKE TÕI SOOJUST JA PÄVADE SÄRA</p>	<p>MEMMEDE MAALE LÄKS LUMEMEMM ÄRA</p>
 <p>TUUL KÕNDIS METSAS RINGI JA MÄRKAS</p>	 <p>PÕÕSA ALL SINILILL - LILLEKE ÄRKAS</p>
<p>TUUL KÕNDIS METSAS RINGI JA MÄRKAS</p>	<p>PÕÕSA ALL SINILILL – LILLEKE ÄRKAS</p>

ПОДАРКИ ОСЕНИ

Ходит осень в нашем парке.

Дарит осень всем подарки.

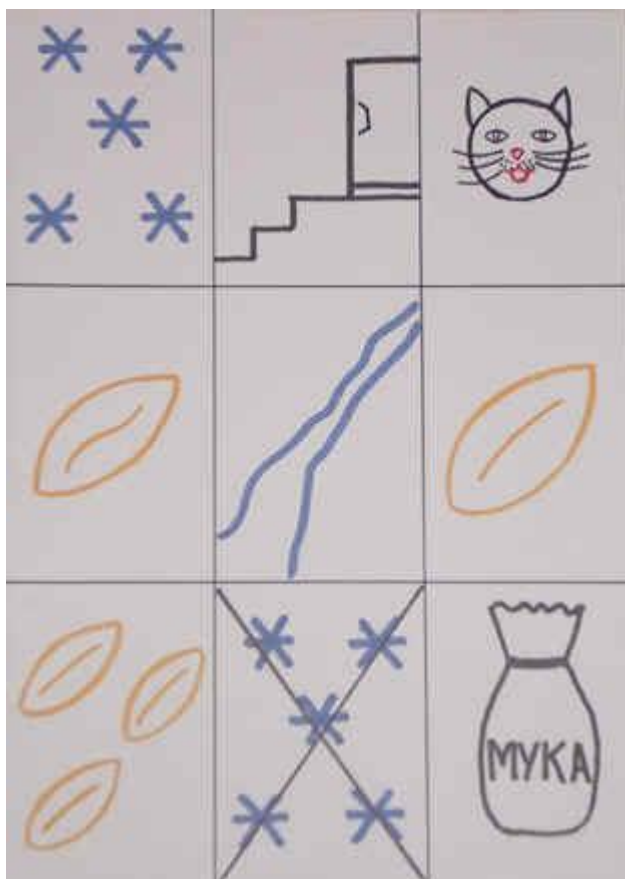
Бусы красные – рябине,

Фартук розовый – осине,

Фрукты осень дарит нам.

Lisa 4 Mnemotabel luuletusest „Pirukas”

ПИРОГ

Падал снег на порог,

Кот слепил себе пирог,

А пока лепил и пёк
Ручейком пирог утёк.
Пироги себе пеки
Не из снега – из муки.

www.rudocs.exdat.com

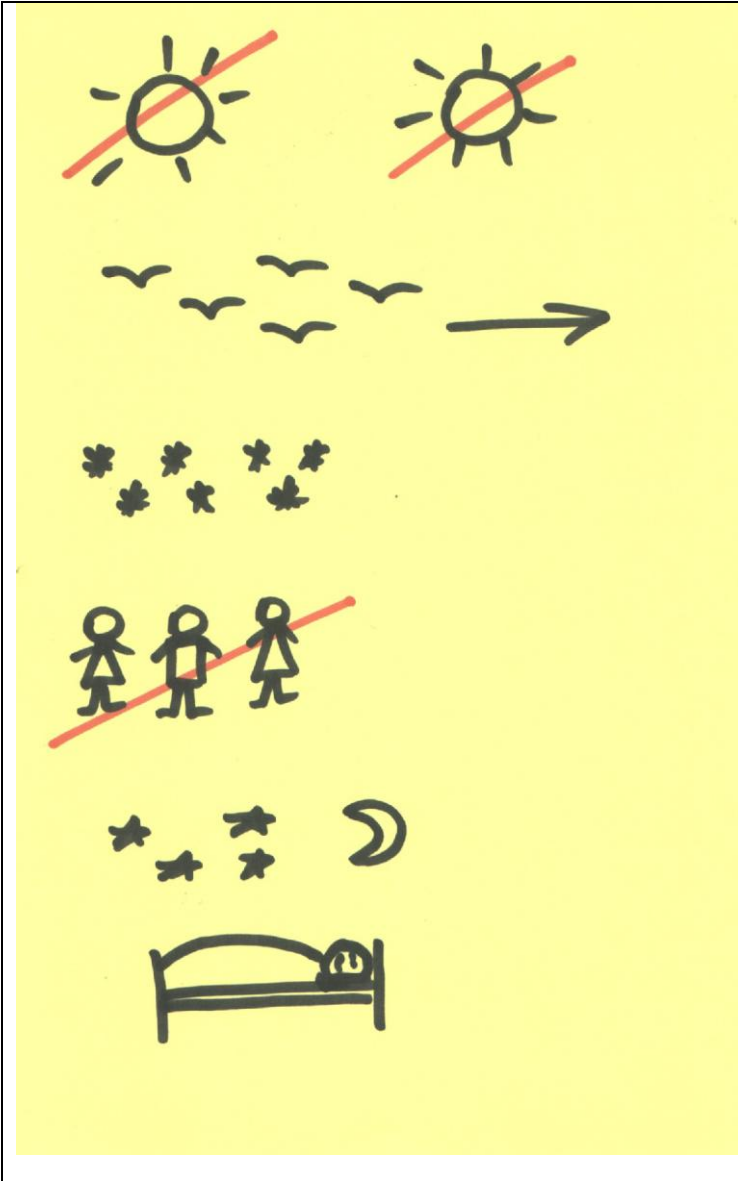
LAUL: SÜGIS ON KÄES

	<p>LENDAB LEHTI, LENDAB LEHTI.</p> <p>NÄE, SÜGIS ON KÄES.</p> <p>LENDAB LEHTI, LENDAB LEHTI.</p> <p>NÄE, SÜGIS ON KÄES.</p> <p>SIRGUB SEENI, SIRGUB SEENI. NÄE, SÜGIS ON KÄES.</p> <p>SIRGUB SEENI, SIRGUB SEENI. NÄE, SÜGIS ON KÄES</p> <p>SAJAB VIHMA, SAJAB VIHMA. NÄE, SÜGIS ON KÄES.</p> <p>SIRGUB SEENI, SIRGUB SEENI. NÄE, SÜGIS ON KÄES</p>
---	---

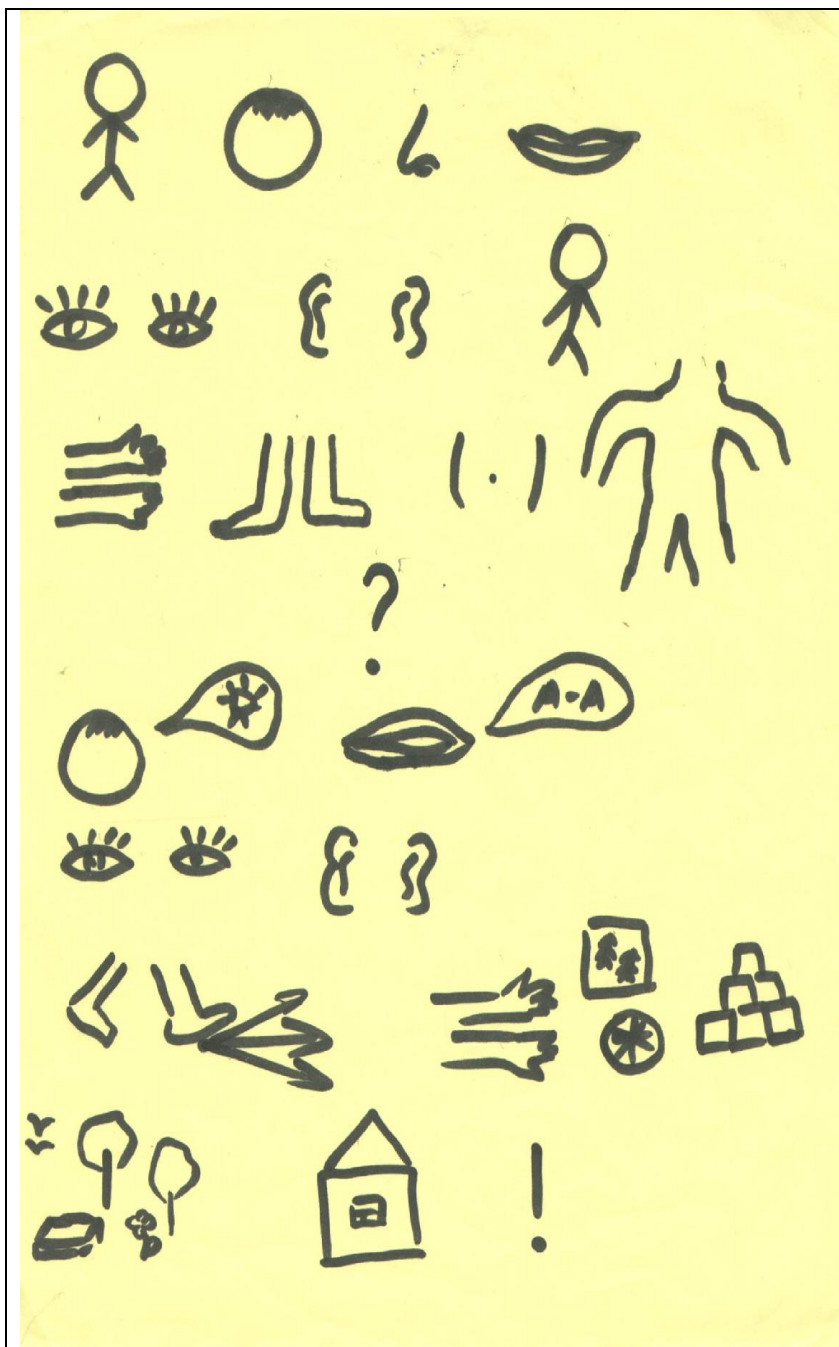
LAUL: LEHED ALLA LANGEVAD

	<p>SAABUB SÜGIS, SAABUB SÜGIS.</p> <p>LEHED ALLA LANGEVAD</p> <p>KÜLMAD TUULED, KÜLMAD TUULED.</p> <p>LEHED ALLA LANGEVAD.</p> <p>PILVED TAEVAS, PILVED TAEVAS.</p> <p>LEHED ALLA LANGEVAD.</p> <p>LOMBID TEEDEL, LOMBID TEEDEL</p> <p>LEHED ALLA LANGEVAD.</p> <p>SAJAB VIHMA, SAIAB VIHMA.</p> <p>LEHED ALLA LANGEVAD.</p>
--	--

PÄIKE EI PAISTA

	<p>PÄIKE EI PAISTA, PÄIKE EI SÄRA.</p> <p>LINNUD KÕIK VÄIKESED LENDAVAD ÄRA.</p> <p>ÕUES ON KÜLM,</p> <p>SEAL LAPSED EI MÄNGI.</p> <p>VARA LÄHEB PIMEDAKS,</p> <p>VARA POEVAD SÄNGI.</p>
---	--

MUL ON ...

MUL ON PEA, NINA,
SUU,

SILMAD, KÕRVAD
ON KA MUL,

KÄED JA JALAD,
KÕHT JA KEHA,

MIDA SELLEGA VÕIN TEHA?

PEAGA MÕTLEN,
SUUGA ÜTLEN

SILMADEGA KÕIKE
NÄEN,

KÕRVADEGA KUULEN JUTTU

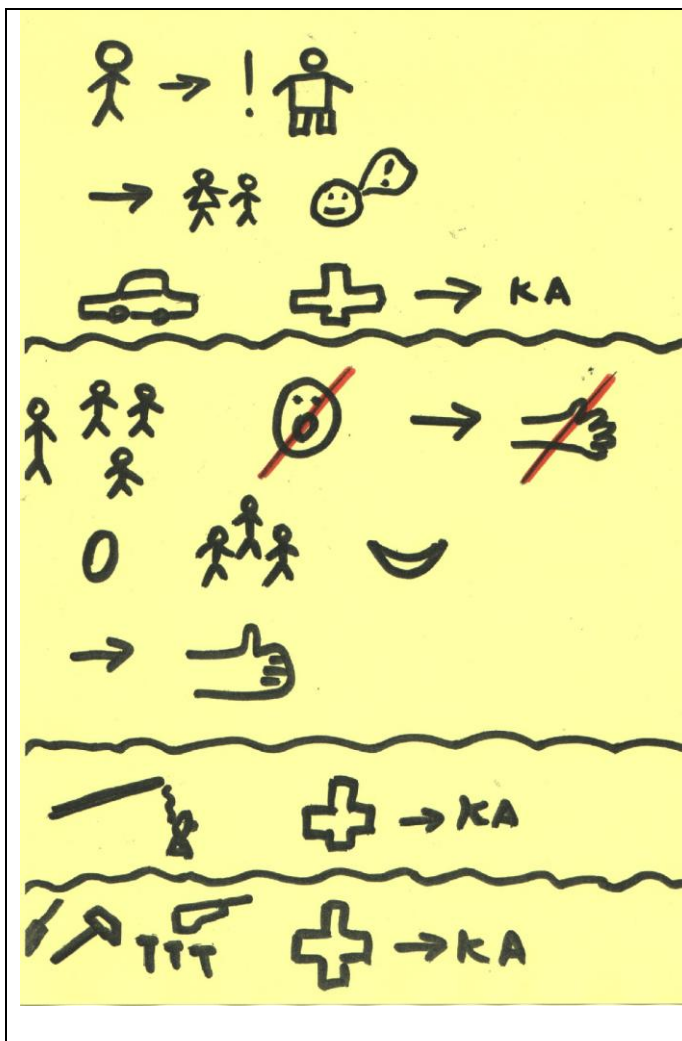
JALGADEGA
JOOKSEN RUTTU

KÄTTEGA TEEN
KÕIK MIS VAJA

ÕUES, KODUS IGAL
AJAL.

Lisa 9 Mnemotabel laulust „Isa on tähtis mees”

LAUL: ISA ON TÄHTIS MEES

ISA ON TÄHTIS MEES,

SEDA IGA TEAB.

SÕIDAB AUTOGA, AITAN
TEDA KA.

MÕNI NEIST EI OSKA
LAULDA,

SEE EI OLE MIDAGI.

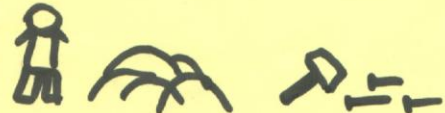

OSKAVAD NAD NALJA
TEHA,

SEEON JUBA MIDAGI.

PÜÜAB KALA TA, AITAN
TEDA KA.

TEEB REMONTI TA, AITAN
TEDA KA.

MU ISAL ON ...

	<p>MU ISAL ON TUGEVAD JALAD.</p>
	<p>MU ISAL ON TUGEVAD KÄED.</p>
	<p>PIISARAID ISA EI VALLA, TÕSISELT TEDA SA NÄED.</p>
	<p>ISAL ON AEGA VÄHE,</p>
	<p>ISAL NII PALJU ON TÖID.</p>
	<p>HOMMIKUL TÖÖLE TA LÄHEB.</p>
	<p>KOJU TULEB VASTU ÖÖD.</p>

TALVEKE, TALVEKE

	<p>TALVEKE, TALVEKE!</p> <p>OLED KÜLM JA LUMINE.</p> <p>AKNAD SILERDAVAD JÄÄS,</p> <p>LAPS ON ÕUES, KINDAD KÄES!</p> <p>TALVEKE, TALVEKE!</p> <p>OLED KÜLM JA LUMINE.</p> <p>LAPSELE SEE KÜLM EI LOE!</p> <p>KINDAPAAR TAL KÄES ON SOE!</p>
--	---

PÄKAPIKUD

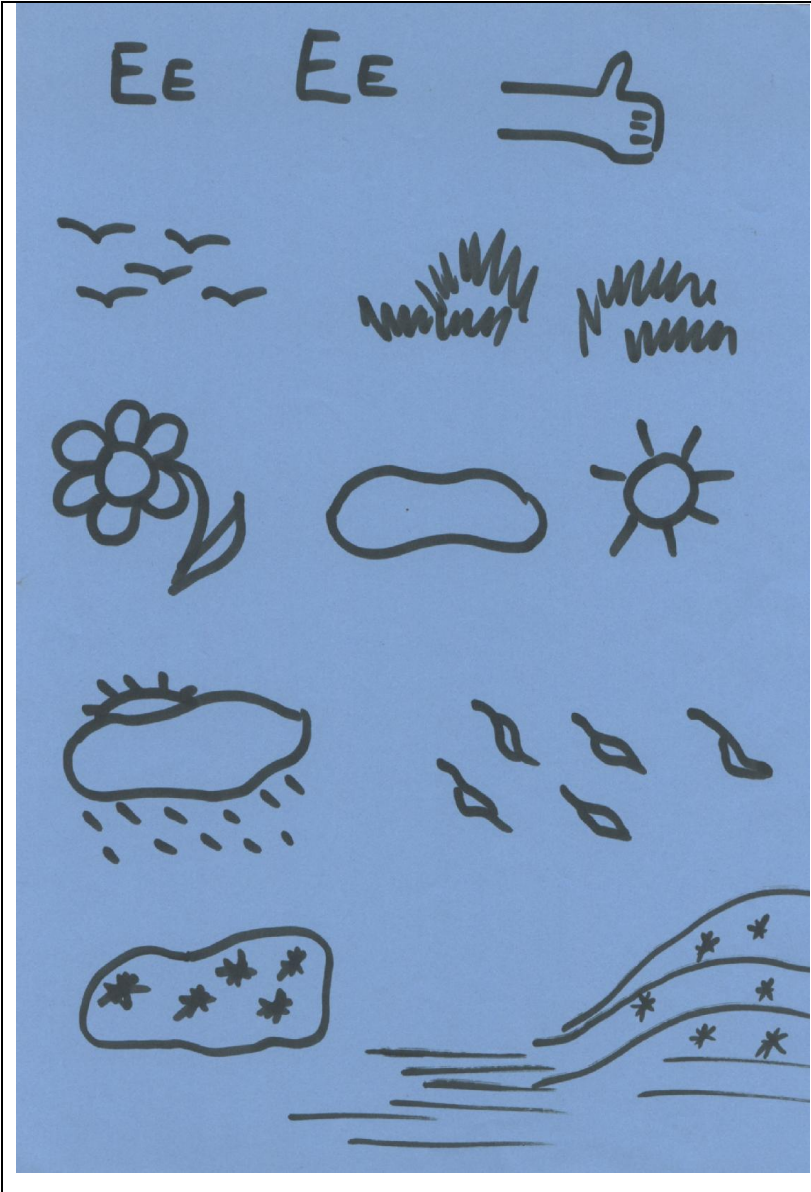
	<p>MEILE PÄKAPIKUD KÄINUD,</p> <p>AGA MINA NEID EI NÄINUD.</p> <p>NÄGIN AINULT KINGIPAKKI</p> <p>NÜÜD MA HÜPPAN NAERUS LAKKI.</p> <p>TÄNAMA PEAN JÕLUTAATI,</p> <p>TEMA JU NEID KINGID SAATTIS.</p>
--	---

LAUL: PIM-POM

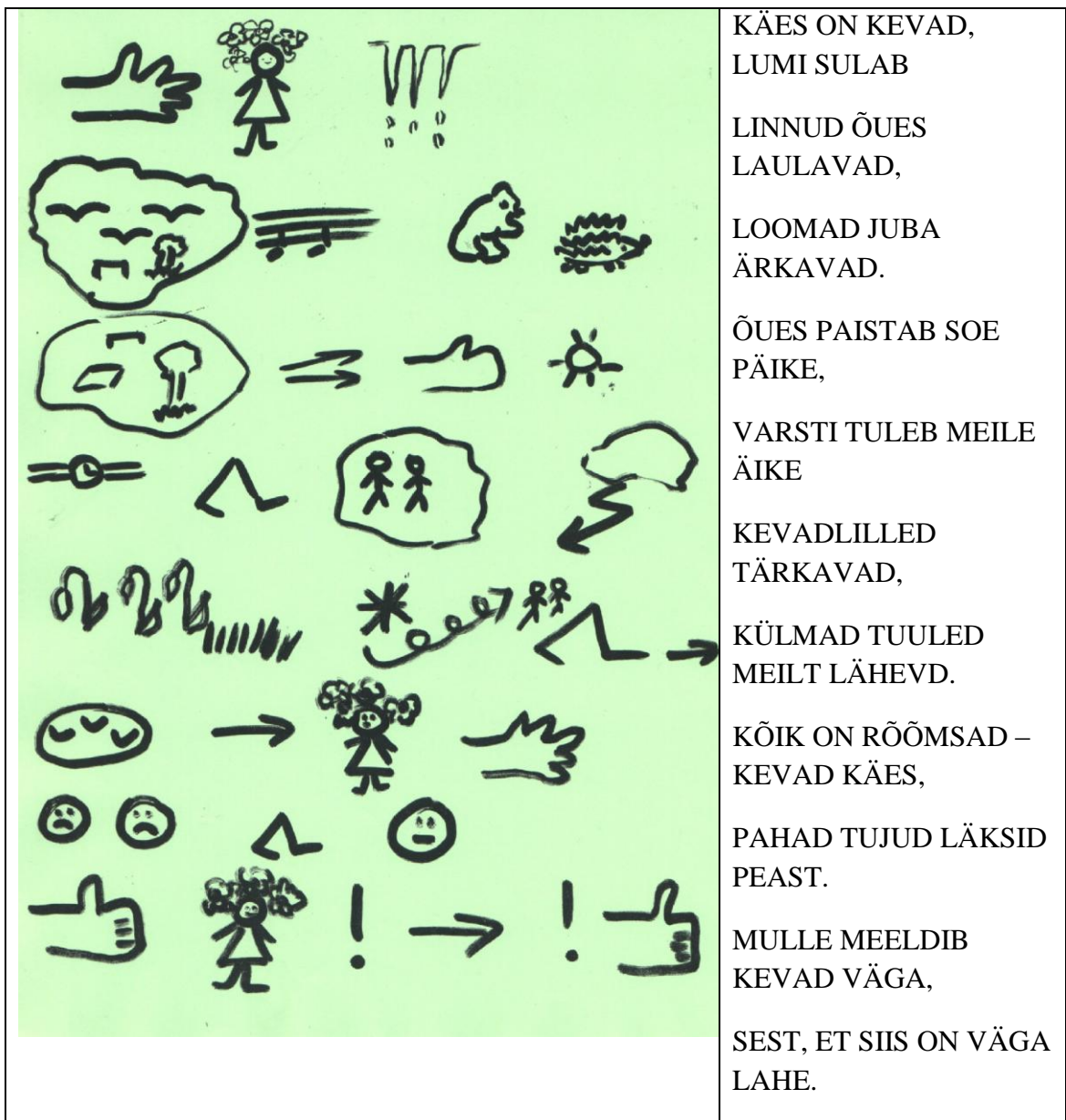
<p>P-P P-P 1,2,3... </p> <p>• → </p> <p>T-T T-T </p> <p> UUS • </p> <p>K-K K-K </p> <p> • ← </p> <p>T-T -T-T </p> <p> ←</p> <p>D-D D-D </p> <p> ↓ </p> <p>D-D D-D ↑ → </p> <p> RAHU ↔ </p>	<p>PIM-POM, PIM-POM, KELL TUNDE LÖÖB PEAAEGU KÄES ON JÕULUÖÖ. TIK-TAK, TIK-TAK, KELL TIKSUB VEEL. AASTA UUS PEAGI ON TEEL. KLOK-KLOK, KLOK-KLOK HOBUSE EES SAABUB TÄNA MEILE JÕULUMEEES. TUK-TUK, TUK.TUK, SÜDA MEIL LÖÖB JÕULUAEG RÕÖM ON SEE. DIIN-DOON, DIIN-DOON, HELISEB SIIS TASA VÄIKENE JÕULUVIIS. DILL-DILL, DILL- DILL, SUUR RÕÖM ON MEIL. ÕNNE, RAHU SOOVIME TEIL.</p>
--	--

Lisa 14 Mnemotabel luuletusest „Eestimaa”

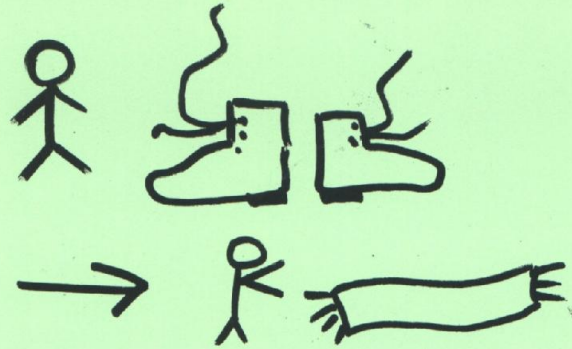
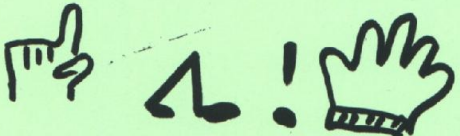
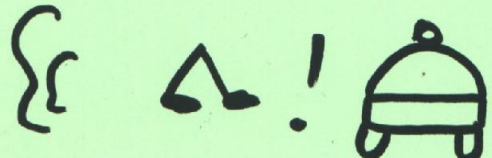

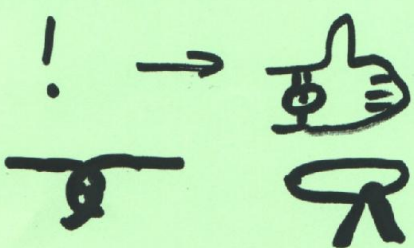
EESTIMAA

	<p>EESTIMAA, EESTIMAA, SIIN ON TORE ELADA</p> <p>KEVADEL SIIN ROHI TÄRKAB.</p> <p>SUVEL TAEVAS PÄIKE PAISTAB.</p> <p>SÜGISETI LEHTI LANGEB.</p> <p>TALVEL SUURED LUMEHANGEDD.</p>
---	---

KEVAD

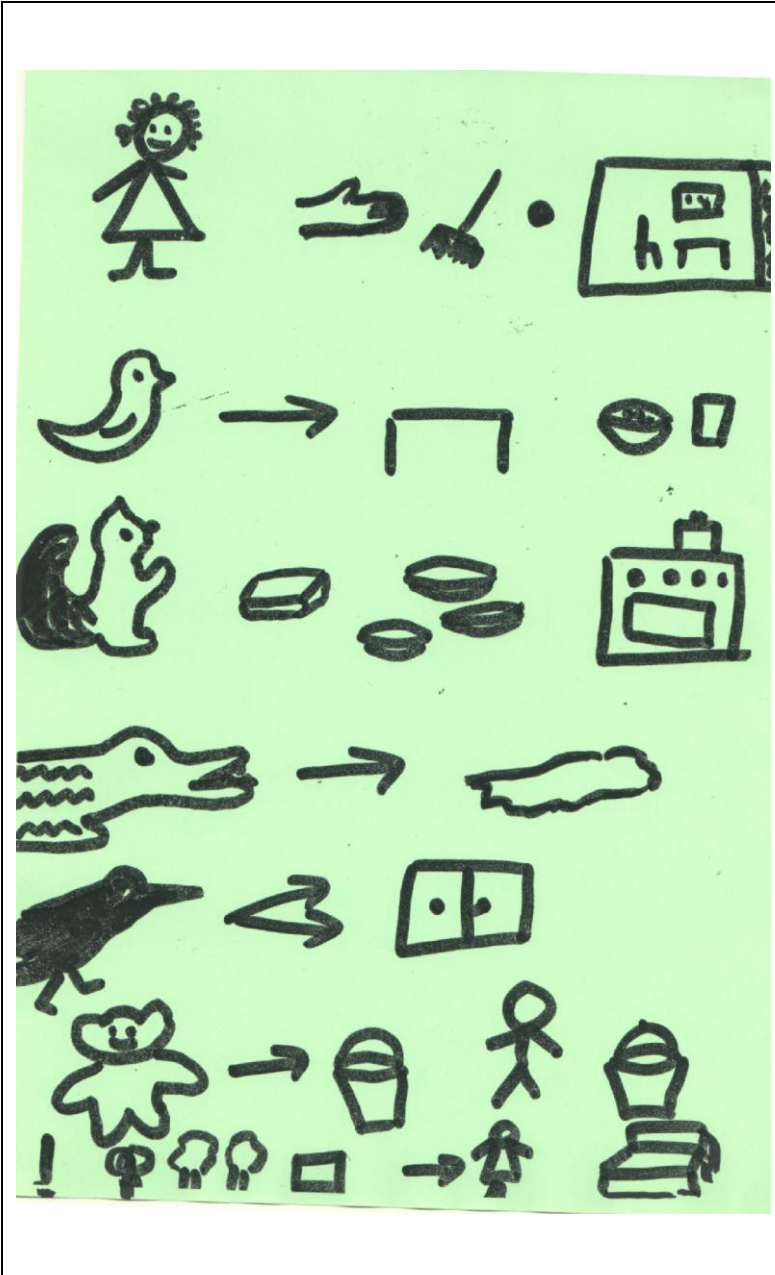
RIIDESSEPANEMISE LAUL

	<p>MA SEON ISE KINGAPAEELAD.</p> <p>PANEN ISE SALLI KAELA.</p>
	<p>SÕRM LÄHEB, SUPSTI! SÕRMIKUSSE!</p>
	<p>KÕRV LÄHEB, HOPSTI! KÕRVIKUSSE!</p>
	<p>SELLE JÄREL – HOPS!</p>
	<p>ON MUL SELJAS JOPP!</p>
	<p>NING ET LÕPUS OLEKS TÖÖ,</p> <p>KINNI HAAK JA VÖÖLE VÖÖ!</p>

TÕSILUGU

	<p>ÜHEL ÖÖL MA NÄGIN UNES,</p> <p>KUIDAS JÄNES VÄRVIS MUNE.</p> <p>VÄRVIS PINTSLIGA SIPS JA SOPS,</p> <p>LÕBUSALT TAKTI LÕI SABAOTS.</p> <p>VÄRVIS PUNASEKS, KOLLASEKS, LILLAKS,</p> <p>ÄKKI ÜHE NEIST MAHA PILLAS.</p> <p>MUNA VASTU KIVI POTSAS.</p> <p>EHMUSIN, UNI SAI OTSA, SEGADUSES ÄRKASIN, LAUAL MÄRKASIN</p> <p>JUST NEIDSAMU KIRJUID MUNE.</p> <p>MIDA JÄNKU VÄRVIS UNES.</p>
--	--

LAUL: EMAKENE

	<p>EMAKENE, SINU LOAL KORISTAME TÄNA TOAD.</p> <p>PARDIPOEG VIIB LAUALT SÖÖKI,</p> <p>ORAV PESEB NÕUD JA KÖÖKI,</p> <p>KROKODILL TOOB TOLMULAPPI,</p> <p>HARAKAS SEAB KORDA KAPPI,</p> <p>KARUMÕMM TOOB PESUVEE, MINA ÜLEJÄÄNU TEEN.</p> <p>LÕPUKS ÕU SAAB KORDA KA. SINA MEMM VÕID PUHATA.</p>
---	---

Lisa 19 Mnemotabel luuletusest „Tere”

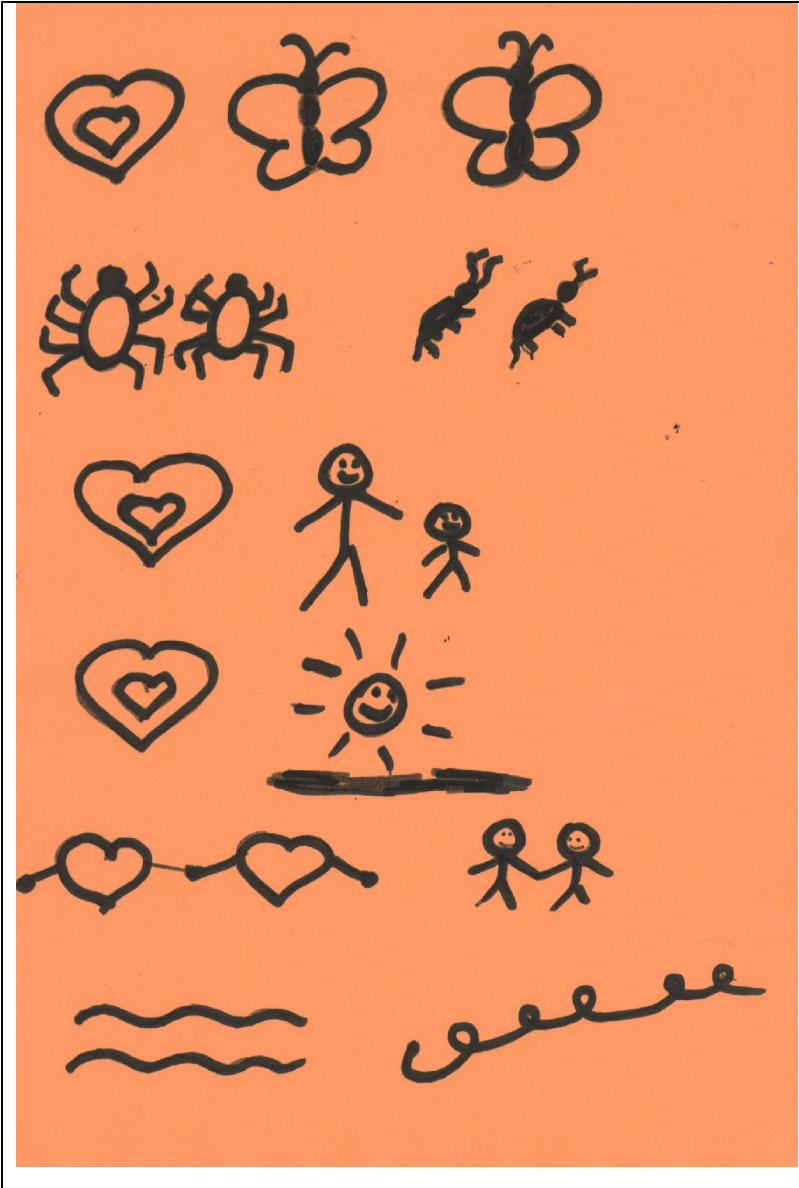
TERE

	<p>IGAL UUEL HOMMIKUL MA ÜTLEN – TERE HOMMIKUST!</p>
	<p>IGAL UUEL PÄEVAL MA ÜTLEN – TERE PÄEVAST!</p>
	<p>IGAL UUEL ÕHTULUL MA ÜTLEN – TERE ÕHTUST!</p>
	<p>SIIS KUI SAABUB ÖÖ, ÜTLEN MA - HEAD ÖÖD!</p>

SUVE SILMAD

	<p>KUI ON LAHTI SUVE SILMAD,</p> <p>SIIS ON KENAD SUVEILMAD,</p> <p>KUI AGA SUVI SILMAD SULEB,</p> <p>KÜLL SIIS VARSTI VIHMA TULEB.</p>
--	---

SÕPRUS

	<p>SÕBRUSTAVAD LIBLIKAD,</p> <p>ÄMBLIKUD JA SIPELGAD.</p> <p>SÕBRUATAVAD SUUR JA VÄIKE.</p> <p>SÕBRUSTAB KA MAAGA PÄIKE.</p> <p>SÕPRUS MEIL ON VAJA NII</p> <p>NAGU VETT JA ÕHKUGI.</p>
---	---

LAUL: MIKS

	<p>MIKS ON AUTOL RATTAD ALL?</p> <p>MIKS ON ÜMARGUNE PALL</p> <p>MIKS ON KOMMID NÕNDA HEAD?</p> <p>MIKS ON PEENRAL KAPSAPEAD?</p> <p>MIKS EI SÕIDA LAEVAD MAAL?</p> <p>MIKS ON TAEVAS VIKERKAAR?</p> <p>MIKS ON LIHA SUPI SEES?</p> <p>MIKS EI OLE NAIN MEES?</p> <p>MIKS ON NAABRI PONTU KRANTS? MIKS MUL MEELDIB SEE TANTS?</p> <p>MIKS ON NII JA MIKS ON NAA?</p> <p>SELLEST ARU MA EI SAA.</p>
---	--

NELI PILTI

	
<p>TULI KEVAD JA JOONISTAS AASA, ROHKESTI ROHELIST OLİ TAL KAASAS. ROHEKAKS VÄRVIS KÕİK ROHUNUTID, ROHEKAKS PUUDE – PÕÕSASTETUTID.</p>	<p>TULI SÜGIS JA JOONISTAS AIA, PINTSLIGA VÄRVIS TA HOOGSALT JA LAJALT. KOLLASEKS SAIALILLEDE SUUD, KOLLASEKS PIRNID JA PLOOMID PUUL.</p>
<p>TULI SUVI JA JOONISTAS MERE, LIIVARANNALE LASTEPERE. PINTSLIGA VÄRVIS TA LAINED JA TAEVA, SINISEL MEREL SÕITSID LAEVAD</p>	<p>TULI TALV JA JOONISTAS PILTI KASUKAS POISI, JALAS VILDID. KELGU JA TUISUSED LUMEHANGED, VÜRVIDEST KASUTAS AINULT VALGET</p>

LAUL: MA TAHAKSIN KODUS OLL

	<p>MA TAHAKSIN KODUS OLLA KUI ÕUNAPUUD ÕITSEVAD JA NENDE ROOSAKAD ÕIED MU JUUKSED EHIVAD.</p>
	<p>MA TAHAKSIN KODUS OLLA KUI RUKKIPÖLD KOLLENDAB JA PRUNIKAT KOLLAKAT VILJA TUUL TASA SAHISTAB.</p>
	<p>MA TAHAKSIN KODUS OLLA KASEMETS KUI HALJENDAB JA KUREPARV TAEVAVÖLVIL LÕUNAPOOLE PURJETAB.</p>
	<p>MA TAHAKSIN KODUS OLLAKUI LUMEVAIP KATAB MAAD JA KUUSKEDE HÄRMATAND OKSAD KUUPAISTEL HIILGAVAD.</p>
	<p>MA TAHAKSIN KODUS OLLA KUI KALLIM ON MINUGA JA TEMAGA ÜHESKOOS MINA VÕIKS RAHUS VIIBIDA.</p>

Lisa 25 Küsimustik õpetajale

Austatud vastaja!

Olen Tartu ülikooli Narva Kolledži III kursuse üliõpilane Larissa Stepanova. Minu bakalaureusetöö teemaks on „Mnemotehnika kasutamine lasteaia keelekümbelrühmas luuletuste ja laulude õppimisel“

Seoses bakalaureusetöö koostamisega palun Teil vastata järgnevatele küsimustele.

1. Palun tehke rist sobivasse ruutu.

Olen keelekümbelõpetaja	Olen lasteaia eesti keele õpetaja kui teise keele õpetaja	Muu

2. Kui tihti kasutate oma töös mnemotehnikat luuletuste ja laulude õppimisel? Palun tehke rist sobivasse ruutu.

harva	mõnikord	iga kord luuletuste ja laulude õppimisel	muu

3. Palun hinnake mnemomaterjalide olemasolu lasteaias.

kättesaadav	harva kättesaadav	pole kättesaadav	muu

4. Kust te võtate mnemopilte või tabelleid luuletuste ja laulude õppimiseks ?

teen ise	internet	vastav kirjandus	muu

5. Millist eesmärki Te taotlete mnemotehnika kasutamisel õppeprotsessis?

	ebaoluline	vähe oluline	oluline	väga oluline
sisu arusaamine				
sõnade õige hääldamine				
sõnade kiire meeldejätmine				
assotsiatiivse ja audiovisuaalse mälu arendamine				
sõnavara arendamine ja laiendamine				
luuletuste ja laulude õppimise protsessi positiivseks, huvitavaks ja nähtavaks tegemine				
muu				

6. Milliseid puudujääke olete märganud mnemotehnika kasutamisel?

.....

.....

.....

.....

7. Kas Te jagate mnemotehnika kasutamise kogemusi töökaaslastega ?

harva	mõnikord	tihti	muu

Täna!

Lisa 26 Täidetud ankeedid

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputööüldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Larissa Stepanova

(sünnikuupäev: 10.01.1973)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Mnemotehnika kasutamine lasteaia keelekümbelrühmas luuletuste ja laulude õppimisel“, mille juhendaja on Pille Lille,
 - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas

27.05.2013